

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

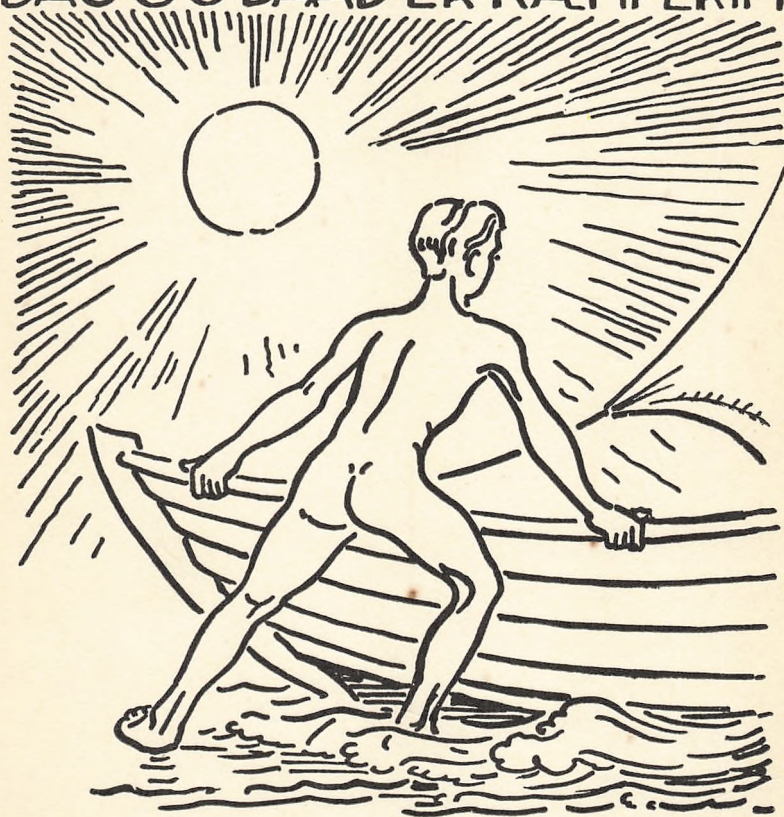
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

#

12

GLAMSBIERG FRI- OG EFTERSKOLES AARSSKRIFT

DAG OG DAAD ER KÆMPERIM

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1 9 5 2

GLAMSBJERG FRI- OG EFTERSKOLES

ÅRSSKRIFT

Dag og dåd er kæmperim

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1952

Andelsbogtrykkeriet i Odense

INDHOLD

Gunnar Olsen: Kan friskole og eksamenskursus forenes?	5
Gunner Planck: Ungdomsblade	12
Åse Indra: Glimt fra Schweiz	15
Rasmus Bjørnemose Jørgensen: Da jeg mødte Ambrosius . .	19
E. Sørensen: En lægprædikant fra forrige århundrede	25
Nils Olav: Med Gunnar Hansen til olympiade	29
Gunnar Olsen: Mindeord om Minna Mortensen	34
Gunnar Olsen: Lærerskifte	36
Gunnar Olsen: Et mindelegat	37
Marie Olsen: Fra november til november	39
Fortegnelse over efterskolen 1951—52	49
Fortegnelse over eksamensholdet 1952	50
Regnskab for året 1951—52	52
Bestyrelse for elevforeningen	53

Kan friskole og eksamenskursus forenes?

Den danske friskole kom fra første færd i et skarpt modsætningsforhold til eksamensskolen, mere til tanken om, at børn skulle læse til eksamen, end til selve begrebet eksamen. Grundtvigs udtryk »drengvidenskabelighed« rummer en god del foragt over for eksamensskolens væsen og gerninger, og modsætningen blev ikke mindre skarp efter mellemskoleordningen af 1903, hvorefter en særlig skoleform, mellemskolen, trækker børnene ud af den fælles skole og anbringer dem i særlige klasser allerede ved 11-årsalderen. Når udviklingen har ført med sig, at friskolens tanker og idéer over en bred front er trængt ind i den offentlige skole, så er der dog endnu et område, hvor divergensen er så stor som nogen sinde, nemlig i konstellationen friskole—mellemskole.

Selve eksamensmellemskolens idé står alt det, som friskolen lever i og kæmper for, så fjernt, at tanken om en tilnærmelse i sig selv er urimelig. Selv om friskolen også er underkastet udviklingens lov som alt andet levende og — som Jørgen Jørgensen sagde i sin tale ved 100-års festen — må være på vagt over for at lære børnene det, som tiden stiller krav om, og selv om mellemskolen indfører friere undervisningsformer og måske afskaffer eksamen i enkelte fag, vil kløften alligevel bevares, fordi de grundidéer, hvorpå de to skoleformer hviler, er forskellige som nat og dag.

De forældre, for hvem det er en livssag, at deres børn i skolen undervises i og opdrages i det livssyn, hvorefter

mennesket er medkæmper i den altomspændende strid mellem godt og ondt og ikke bare sin egen lykkes smed, de forældre vil aldrig uden store samvittighedskvaler kunne overflytte deres barn fra en friskole til en mellemskole, fordi den sidste efter sit program og i sin virkemåde er karrieregrundlæggende og intet andet.

Men det betyder naturligvis ikke, at sådanne forældre ikke skulle kunne ønske, at deres barn tog en eksamen, der åbnede muligheder for at nå frem til en af de mange livsstillinger, der i Danmark kun nåes ad eksamensvejen. Blot må eksamenslæsningen foregå, når den egentlige barnealder er overstået, så barnet i sin skole har kunnet få lov at »gå sin modenhed i møde«, »mens alting ventes i naturens orden«.

Derfor kan man fra friskolens side kun glæde sig over, at eksamensvejen ligger åben også for den, der gennemfører barndommens skolegang uden at bryde af ved 11-års alderen for at gå over i mellemskolen. I et 2-årigt eksamenkursus kan der læses til præliminæreksamen, der giver de samme rettigheder som realeksamen, og hvorfra man kan gå videre på et 2-årigt studenterkursus eller et 3-årigt gymnasium. Eksamensvejen står på denne måde åben for dem, der går ud af friskolen som 14-årige. Man kan dog ikke sige, at denne fremgangsmåde nyder nogen særlig bevågenhed hos de højeste skolemyndigheder. Det er lovligt at bære sig sådan ad, men dermed er også det meste sagt. Fuldt pensum ved eksamenskravene og en tilskudsordning, der er langt ringere end realskolernes, gør vejen unødigt træls — men det er vel besværligheder, som med tiden kan mildnes. Den tidligere undervisningsinspektør for mellem- og realskolerne, under hvem også eksamenkursus sorterer, erklærede kursuselæsning for de 14—16-årige for pædagogisk uforsvarligt. Det forcerede tempo, som den korte læsetid nødvendiggør, kan nok i nogen måde give ham ret; man spørger sig selv, om det da ikke, nu da flere og flere benytter sig af kursusvejen, var rimeligt

at imødekomme de ønsker om begrænset eksamenspensum, der bl. a. også er fremsat af Danmarks lærerforening. Det ville nemlig medvirke til at nedsætte tempoet og altså gøre kursuslæsningen mere forsvarlig.

Her i Glamsbjerg oprettedes et eksamenkursus for mere end fyrretyve år siden, netop som følge af et forældre-ønske. Det har i alle disse år været drevet sammen med friskole og efterskole og på den måde, at de elever fra friskolen, der ønsker at læse videre på eksamenkursus, gerne efter en sommers praktisk arbejde er en vinter på efterskole og således bliver 15 år, inden de tager fat på at læse til eksamen, og det er naturligvis ingen skade til.

Det var P. J. Skriver, der tog dette skridt med at oprette et eksamenkursus i tilknytning til friskolen, og det er ikke for meget sagt, at han i nogle år blev forkæret af den grund. Man talte spydigt om den »grundtvigske realskole« i Glamsbjerg og mente i det hele taget, at denne tilvækst til friskolen kun kunne trives på friskolens bekostning. Årene har vist, at P. J. Skriver så rigtigt. Der er få eller ingen stationsbyer af samme størrelse (1500 indb.), hvor der som i Glamsbjerg hverken er kommunal eller privat mellem- og realskole. P. J. Skriver viste også, at der, i hvert fald så længe han myndigt stod for roret, kunne leve en friskole, som ikke tog skade på sin sjæl, selv om man senere på en anden skoleform i samme bygning kunne tage en eksamen.

Jo, det kan lade sig gøre at forene disse to skoleformer, men der er ganske vist ingen, der har sagt, at det er let.

Det har gennem årene stort set været de samme lærere, der har undervist i friskole og på kursus, og det er nok navnlig over for dette forhold, betænkkelighederne vil melde sig. Ville forbindelsen mellem friskole og eksamenkursus ikke på denne måde blive altfor intim? Ville man ikke slæbe undervisningsformer fra den ene skoleform til den anden? De færreste spekulerede over, om et eksamenkursus var gennemførligt med lærere, der havde deres

fleste undervisningstimer i friskolen. Bekymringerne gjaldt — naturligt nok — i første række friskolen. Hvordan ville det gå med den?

Her vil vi nu trods alt først se på den skæbne, et eksamenskursus må friste, når friskolens lærere skal undervise deri. Det står først klart, at i et eksamenskursus er målet skarpt afgrænset. Det drejer sig om at nå et nøje fastlagt pensum i fagene: dansk, engelsk, tysk, historie, geografi, matematik, regning, naturhistorie og fysik. Og, vel at mærke, nå det på 2 år, som eksamensmellemskolen anvender 4—5 år på. Det er indlysende, at undervisningen må blive meget knap; at den lærer, som afviger fra den slagne vej, måske netop fordi han er en levende og interesseret lærer, gør det vanskeligere for eleverne at nå de gode resultater i form af store karakterer, som er nødvendige for, at eksamen kan få fuld værdi i den senere konkurrence, hvad enten nu denne skal foregå ved videregående studier eller i det praktiske liv.

Lad mig sige det så kynisk, som det er: den virkeligt dygtige kursislærer er den, der nøje ved, hvor lidt eleverne kan nøjes med at vide i hans fag, og som så indskrænker sig til at lære dem det. Ved denne fremgangsmåde gør han elevernes arbejde overkommeligt inden for den givne tidsfrist og fører dem med fast og sikker hånd gennem eksamensskærsilden. Det lyder ikke kønt, men sådan er det, og det gør det let at forstå, hvor farligt det vil være, dersom friskolens undervisningsform, hvor lærerens fortællen er det fundamentale, føres over i kursus. Det går simpelthen slet ikke.

I friskolen har vi en pligt til i de praktiske fag (som dansk og regning) at føre børnene så vidt frem, som børnenes (og lærerens!) evner tillader det. På kursus spørger ingen efter elevernes evner, der er målet forud fastsat, og dermed er også fastsat en meget koncentreret undervisning. Dersom man som friskolelærer vil føre sine elever videre gennem et eksamenskursus, må man være villig til at resig-

nerede ved mangfoldige lejligheder. Når jeg som fysiklærer gennemgår lyslæren med en kursusklasse, ville det falde mig naturligt at lade eleverne leve med i Ole Rømers opdagelse af lysets hastighed eller i Niels R. Finsens påvisning af lysets helbredende virkning, — men, nej, vi må holde os til bogens stof, vi må beregne billeddannelse i hulspejle og indterpe reglerne for spektre af faste, flydende og luftformige stoffer. Det *kan* blive en ørkenvandring for elever og lærer og stiller store krav til læreren, dersom det ikke skal blive det.

Når man har sine timer skiftevis på kursus og i friskole, kræves der altså bestandig en omstilling, der selvfølgelig lettes meget af, at det er andre elever, man kommer ind til. Det er let at se, at det vil være ødelæggende for kursusarbejdet uden en sådan omstilling, og det er også klart, at resultatet af den manglende omstilling vil vise sig, om ikke straks så ved eksamensbordet.

Det er meget mere problematisk alt sammen, når vi vender blikket den anden vej og spørger, hvordan friskolen klarer sig i dette fornuftsægteskab. Kan lærerne lade være at slæbe kursusform og -tempo over i friskolen? Det er nemlig det farlige ved det, at her viser resultatet sig ikke — hverken omgående eller ved et eksamensbord. Her er ikke andet bolværk end lærerens evigt vågne samvittighed, sagen er, at kursusformen på en vis måde er nem, fordi den så hurtigt bliver rutine. Men at en lærer er rutineret, vil netop sige, at han ikke længere er levende, at han underviser med rygmarven — ikke med hjernen og slet ikke med hjertet. Denne fare løber læreren dog også ved andre undervisningsformer end kursusformen; men det er troligt nok, at kursusundervisningen mangedobler den, så derfor er det særligt vigtigt med den vågne samvittighed i dette tilfælde.

En del af faren for at føre kursusundervisning over i friskolen kunne sikkert afværges ved, at læreren ikke underviste i samme fag de to steder. Men det er næsten ikke til at indlade sig på, fordi han har brug for at samle sig

om enkelte fag for sin dygtiggørelses skyld, og også fordi hans interesse særligt vil leve i disse fag. Endelig er det for hans egen skyld vigtigt, at han ikke nøjes med faget som rent terpefag i kursusklasserne, men at han også oplever det som fortællefag i friskolen, så det når at få kød og blod for ham. Der er god grund til at beklage den lærer, der udelukkende må beskæftige sig med kursusundervisning.

Meget er allerede vundet, når man er sig faren bevidst. Man må vide, at hvis en time i friskolen går »let«, så man efter timen ikke føler normal træthed, så er det et fare-signal, et tegn på, at man har været i rutinens vold. En lærer beklagede sig engang over, at timer på kursus og i friskole honoreredes ens, det var dog meget mere krævende at undervise på kursus. Da jeg spurgte ham, hvornår han var mest træt, efter en time på kursus eller efter en time i friskolen, indrømmede han, at det havde han egentlig aldrig tænkt over, men måtte så ved nærmere eftertanke forbavset vedgå, at det jo nok var timerne i friskolen, der trættede mest. Han lavede svært op, da jeg betroede ham, at det tydede på, at han var en rigtig friskolelærer, der gav noget af sig selv gennem sin undervisning. Jeg ved da også, at der blandt lærerne her er enighed om, at en streng dag er en dag, hvor man har mange timer i friskolen, og jeg er frimodig nok til at tage denne opfattelse som et tegn på, at der er balance i tingene.

Nå, så er der jo også det fintmærkende barometer, der hedder eleverne. Hvis børnene er vænnet til friskolens undervisningsform, skal de nok reagere tydeligt på afvigelser derfra. Friskolens undervisningsform gør børnene fordringsfulde, de kræver noget af læreren, venter sig noget ganske andet af ham end kursuseleven, der er tilfreds, når blot lektien bliver grundigt og energisk gennemgået. Den lærer, der har sans for kontakt med sine elever, vil aldrig være i tvivl om, hvorvidt en time »lykkes« for ham, og han vil mærke det omgående på børnenes ligegyldighed,

dersom han af sjuskeri eller uoplagthed forfalder til kursusundervisning.

I det foregående har jeg ikke lagt skjul på, at det rummer store vanskeligheder med en forening af friskole og eksamenskursus, og ejheller, at der må kræves vågenhed for vanskelighederne til begge sider. De krav, der stilles til lærerne, er større her end de fleste andre steder. En ny lærer følges altid med den største spænding. Det er opmuntrende at se en sådan ung lærers eller lærerindes kamp med sit stof og med sig selv for at nå på højde med situationen. De første år er strenge, men der nåes gennem ihærdigt arbejde forbavsende hurtigt frem til en modenhed, som det måske ville være svært at nå under mindre krævende forhold.

Jeg kan ikke se rettere, end at friskolen netop gennem eksamenskursusordningen har fået midlet i hænde til at bevare børneskolen intakt, og at det kan lade sig gøre at benytte dette middel, uden at det går ud over friskolens specielle undervisningsform. Hvor en friskole magter det, bør den åbne denne vej for de elever, der har brug derfor. Så er der også den mulighed, at vejen, når de mange betræder den, efterhånden bliver lettere at befære, end den er nu.

Her på stedet har vi på initiativ af lærerrådet ved kommuneskolerne siden 1950 den ordning, at vor kommune betaler skolepengene for samtlige elever fra kommunen, der læser til præliminæreksamen på Glamshjerg eksamenskursus. Endvidere ydes der hver elev 100 kr. til bogkøb. Så langt er vi nået efter fyrretyve år.

Gunnar Olsen.

Ungdomsblade.

Det danske folk er meget læsende, og også blandt ungdommen er læsning en af de vigtigste fritidsinteresser. Dette har ungdomskommissionen — hvis opgave det har været at kortlægge den danske ungdom på alle leder og kanter — også påvist.

I kommissionens betænkning »Ungdommen og fritiden« oplyses, at den hyppigst forekommende lektüre er aviser, ugeblade og højer. Læsning af fagblade og tidsskrifter synes noget mindre udbredt, og endelig viser undersøgelserne, at de såkaldte kioskhæfter, hvis lødighed med rette ofte har været stærkt kritiseret, heldigvis ikke har så stor tiltrækning, som man vist har regnet med.

Derimod er ugebladenes store udbredelse almindelig bekendt. Blade som Hjemmet, Familie-Journalen, Ugevenyen, Søndags B. T., Tempo og Skipper Skræk er yndlingslektüre i mangfoldige hjem. Disse blades redaktører søger at sammensætte indholdet, så et så stort læsende publikum som muligt bliver tilfredsstillet. Der skal være for alle samfundslag og for alle aldre; det giver størst salg. Det er der ikke noget at sige til, bladudgivelsen er jo ren og skær forretning.

Der findes imidlertid også mere ideelt betonede blade og tidsskrifter, og her skal særlig omtales et par, der henvender sig til ungdommen, omend den mere modne del af denne, unge, der ikke længere ønsker at nøjes med tegneserier, brevkasser og sødledne noveller.

I Århus var der for en halv snes år siden en kreds af

unge, der satte sig for at skabe et godt ungdomsmagasin. De kaldte det *Centrum*, og det udsendes stadig. Man ville med bladet skabe et centrum, et ståsted, hvorfra man ville søge at belyse de problemer og tildragelser, ungdommen mødte, når den fulgte med i tidens rørelser. Efter min mening har de unge i Århus løst opgaven godt, de har evnet at finde udmærkede medarbejdere, og de har formået at få de unge til selv at give deres besyv med i bladets spalter. Dertil kommer, at det også udstyrsmæssigt er tiltalende og moderne med fiks opsætning, illustrationer og den slags. Det bringer også af og til noveller, men henviser iøvrigt gennem korte litteratur anmeldelser til de nye bøger.

Imidlertid har bladet slet ikke fået den udbredelse, det fortjener, så dets økonomi har ofte været hårdt spændt for; således udkommer det for tiden kun som månedsblad. Det var at ønske, at *Centrum* kunne opnå det læsertal, *Tempo* nyder godt af; så ville redaktøren kunne lave et blad, der ville nærme sig det ideelle. Bladet fås i større kiosker, eller man kan tegne abonnement hos postbudet.

Det andet ungdomsblad, jeg vil omtale, sælges mig bekendt ingen steder i løssalg, men bestilles gennem postvæsenet. Det er ugebladet *Dansk Ungdom*. Nu må det straks bemærkes, at bladet udgives af en organisation, nemlig *De danske Ungdomsforeninger*, men at man udmærket kan abonnere på bladet uden at være medlem af *D. d. U.* Forøvrigt tror jeg, mange tidligere Glamshjergelever er med i en ungdomsforening, der er tilsluttet *D. d. U.*, hvis formål og arbejdsmidler er i nær slægt med de danske ungdomsskolelsers.

Dansk Ungdom har netop for nylig haft jubilæum, idet det har eksisteret i 50 år. Bladet startedes på Fyn, idet højskoleforstander Rasmus Nielsen, Særslev, og friskolelærer Olaf Nielsen, Nr. Åby, i 1902 blev enige om at udsende et ungdomsblad. Først året efter blev det organ for ungdomsforeningerne.

Dette blad er i endnu mindre grad end *Centrum* et un-

derholdningsblad, det bruger ikke kulører og bringer sjældent noveller og slet ikke vittighedsstof. Dansk Ungdom er dog absolut ikke kedeligt. Det indeholder f. eks. ofte livfulde rejse- og personbeskrivelser. Det bringer desuden korte artikler i et klart sprog om udenrigspolitik, litteratur, ungdomsarbejde, fritidsinteresser og aktuelle problemer.

Redaktør Richardt Andersen siger i jubilæumsnummeret: »Dansk Ungdom skal i et læseligt sprog fortælle om, hvad der brydes i tiden. Det skal gøre tilværelsen større for læserne, og derved skal det hjælpe til, at de kan få mere ud af, hvad de hører i forsamlingshus og radio. Vi skal i bladet møde hele vor tids debat, og derved skal bladet være med til at kræve en personlig stillingtagen«.

Redaktøren slår også et slag for aktivisering af de unge: »Vi vil stadig bringe artikler af kyndige folk, af mænd på ledende poster. Men bladet må ikke bare være et organ, hvor de ældre kan belære og formane de unge. Her skal de unge spytte ud. Vi må ud over den »pænhed«, der præger det grundtvigske folkeliv, hvor man er vænnet til pænt — næsten med foldede hænder — at tage mod alt, hvad der bydes. Vi må høre, hvad de unge selv mener, vi må høre deres kritik af tiden og dens mænd«.

Der kunne godt nævnes andre blade, der ligger på linie med *Centrum* og *Dansk Ungdom*, f. eks. *Ungdom og Idræt* og enkelte andre foreningsblade. Den periodiske litteratur er jo i det hele taget mangfoldig og broget. Det vil være for kostbart og uoverkommeligt at købe eller abonnere på ret mange af udgivelserne; man må gøre sit valg. De store, flotte, underholdende ugeblade vil altid have sit publikum (jeg kigger også somme tider i *Billedbladet*), men jeg vil først og fremmest holde et blad, der er ungdommens eget, der er et ærligt udtryk for dansk ungdoms stilling til aktuelle og tidløse problemer.

Med venlig hilsen til årsskriftets læsere og særlig mine gamle elever!

Gunner Planck.

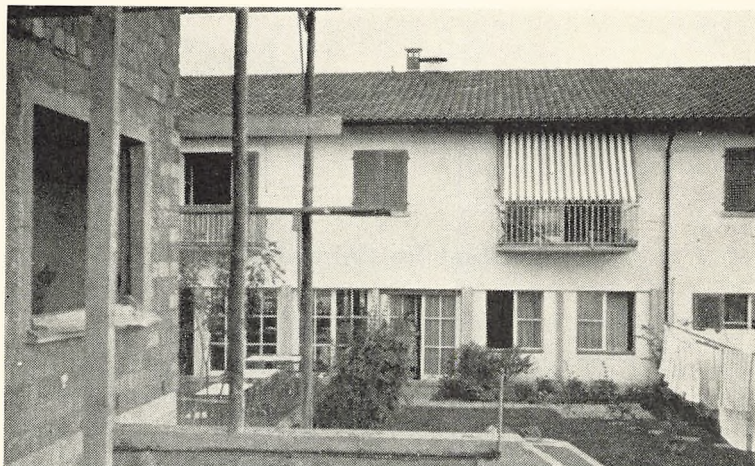
Glimt fra Schweiz.

Til vennerne fra Glamsbjergtiden.

Ti uger i træk uden skyer, 40 ° varme om dagen, 25 ° om natten — det var sommeren i Schweiz i år. Så kan I tænke, at hedebølgen var for voldsom til, at man rigtig kunne nyde sommeren i det berømte turistland. Heldigvis har *vi* — efter papirerne er jeg jo schweizer — vore bjerge med de vældige is- og snemasser, som formåede at trodse den værste hede, så at en opfriskende vind i det mindste i aftentimerne gjorde tilværelsen tålelig for os.

Ja, det kan jeg forsikre jer »fladlandsbeboere« om, at det simpelt hen er ubeskriveligt, hvad Schweiz har at byde på af naturejendommeligheder. Jeg tror dog, at *vi* danskere — jeg siger igen *vi*, for inderst inde er jeg nu fynbo — efter nogen tid vil savne det vide udsyn, som her de fleste steder bliver afbrudt af trodsige bjerge. Så overvældende som den vilde bjergnatur præsenterer sig for dens besøgende, så farlig og ondskabsfuld er den også for dens beboere. Store sten- og snemasser styrter ofte med utrolig kraft og vælde ned i dalene og kan begrave hele landsbyer under sig. Men beboerne i disse egne holder af faren, deres små ejendomme, deres bjerge og frihed i den grad, at man ikke kunne formå dem til at flytte ned, hvor nøden ikke truer, men hvor handel og industri i et mere forjaget liv ellers lokker med større fortjenstmuligheder og bedre arbejdsforhold.

Så stor som forskellen er mellem den let bakkede og smilende højslettenatur og de barske bjergegne, så forskellig

Her bor Åse og Franz Indra.

er også menneskene, der udøver deres dont i dette på natur mangfoldige land. Mens største parten af befolkningen taler tysk (schweizertysk) og i væsen har meget til fælles med os danske, så er den franske og italienske race i henholdsvis Vest- og Sydschweiz ganske andre folkeslag med et bevæget og til tider næsten glødende temperament. Det er beundringsværdigt, at et folk, som er af så forskellig afstamning og taler forskellige sprog, kan bevare enigheden, når det gælder at forsvare dets interesser over for den øvrige verden.

De af jer, der forestiller sig schweizerne som hyrde-drenge og gode jodlere, vil blive skuffede ved jert første besøg her, idet den ventede romantik egentlig kun findes i de afsides liggende bjergdale. Når man kommer til Basel, Zürich, Bern eller andre store byer i Schweiz, bliver man imponeret over de moderne bygninger, de med megen smag arrangerede udstillingsvinduer og den livlige, vellede trafik. Pænt klædte, velplejede bymennesker giver det hele et propret præg. Jeg beundrer tit den grundighed, som schweizerne lægger for dagen, når det gælder orden og

renlighed. Det er sikkert også turisternes første tanke, at hvor er her ryddeligt og pænt overalt. De schweiziske husmødre bruger megen tid til at holde hjemmet og familiens klæder i orden; og jeg kan ikke andet end somme tider mene, at de overdriver det lidt. F. eks. er det meget almindeligt, at alt sengetøj bliver luftet udenfor et par timer hver morgen. Men på den anden side må jeg også beundre, at de gifte kvinder her går sådan op i det huslige arbejde, og der er uden tvivl også mere økonomisk, end hvis de ville have arbejdet uden for hjemmene.

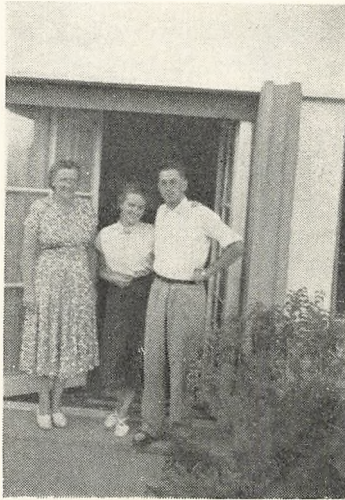
Ud for vort hjem, som ligger lidt uden for Basel, danner den skovbevoksede Jurakæde den sydlige horisont. mens den store rhinske lavslette breder sig mod nord. Som modsætning til storbyernes larm og hast, som ikke berører os, men dog er nær, har vi til den anden side Juradalenes udbredte flader, hvis frugtbare jord forsyner byerne med landbrugsprodukter. Ved siden af det besværlige og primitive landbrug i bjergegnene har schweizerne forstået at dyrke de flade jorder så meget desto bedre, så at mange danske landmænd sikkert ville være forbavset over landbrugets fremskredne tilstand.

Mange danskere og andre udlændinge undrer sig måske over, at den schweiziske kvinde ikke har stemmeret. Her, som i mange andre ting, skal man først kende grunden til, hvorfor det er sådan. Jeg har indtrykket af, at schweizerkvinderne er glade for ikke at skulle deltage i de mange valg, der finder sted. Om ikke hver søndag så dog hver anden bliver valgurnerne stillet op, for at stemmeborgerne kan afgøre, om »noget« skal gennemføres eller ej. Dette »noget« betyder her alt, hvad en kommune, et amt eller staten vil foretage sig. De fleste kvinder overlader sikkert gerne stemmerne til mændene og er tilfredse med loven om deres ikke-stemmeret; og for de kvinder, som gerne vil frem i det offentlig med deres ideer, gives der organisationer nok, hvor de kan komme til orde i forsamlinger, hvor også medlemmer af forbundsrådet er til stede.

Vi har nu været gift godt et år, og jeg kan betro jer, at det egentlig ikke har været svært for mig at »falde til« som bosiddende i udlandet, og det har selvfølgelig sine forskellige grunde: at schweizerne er venlige imod fremmede, at forholdene er sunde og gode som derhjemme, og at jeg synes, at Schweiz i det hele taget står Danmark meget nær; der er jo knyttet mange venskabsbånd mellem de to lande.

Kom selv, erfar mere og kig indenfor hos os.

Åse Indra.

Franz, Åse og fru Olsen.

Da jeg mødte Ambrosius —

Det var solskin, ja, selvfølgelig var det solskin, da jeg mødte Ambrosius, men lige så selvfølgelig varede det ikke længe, inden de tunge ilinger over vort hoved lagde deres hygegrå kappe om os.

For sådan var han jo, og sådan er han i sine digte — en vandringsmand, men ikke en stædig pilgrim, der med sejge skridt aser frem mod en fiktion, mod en virkelighed, som kun eksisterer i hans eget jeg, men som han alligevel må søge bag de fjerne horisonter.

Nej, sådan var Ambrosius Stub slet ikke. Han var blot et menneske på vandring, og hvorhen vidste han knap. Men han forstod at opleve de solstrefj, der legede over hans vej, at synge om dem, uden at han derfor blev oplugt i en dusinmenneske-romantik.

Derfor var det ikke en fremmed, jeg mødte. Det var et menneske. Fra en anden tid, ja, men en broder, som jeg længe havde ventet på at træffe.

Da jeg mødte ham første gang, var jeg ikke klar over, at det var ham. Det var det heller ikke — for den nøgterne sjæl, men det var dog ham. Jeg traf ham i de enge og moser, som allerede han kendte under navnet Bjørnemosen — eller snarere har han kun sagt »Bjø'nmos'« eller blot »ma'ebø'i« på sit djærve vestfynske mål, som han aldrig kunne glemme.

Alt dette er dog kun små tankestreger i sætningen om vort møde.

Det var forår, og vi fulgtes ad over markerne fra hans fødehjem og ned på den lille bakkes kuppel, hvor vi stod og så ud over engene og skovene omkring. Ovre mod Signekærskoven hørte jeg en traktor pløje sig frem med indædt brummen, og over Lillebælt så jeg mod den vestlige horisont en jetjager pløje sig vej gennem blået som en lang, tynd silkesnor.

Men alt dette ser Ambrosius ikke. Han lever i en tid, hvor virkeligheden er en anden, men derfor mindst lige så nær — eller fjern. Og så er det, han nynner — eller er det blot vinden?:

»Ak see, hvor pyntet Soelen gaaer,
Med lange Straaler i sit Haar; —«

Jeg kan høre ham nynne på sine lette strofer, selv om de sandsynligvis er skrevet et helt andet sted. Men har jeg mon ikke lov at tro, at Ambrosius, måske underbevidst, har hentet følgende indtryk fra engene derhjemme? —:

»Ak see, hvor tegner Marken vel
For Bonden, heele Verdens Trel!
Han leer, fordi
Hans Slaverie
Skal endes med sin Frugtbarhed
I Fred.
Hist gaaer de kaade Lam i fleng,
Og spøge i den grønne Eng;
De knæle med en Hiertens Lyst
For Moders mælkefulde Bryst;

De qvægner ved den søde Taar,
 De faaer.
 Hist vogter Hyrden Qvæg og Korn;
 Et Hunde-Biæl, en Lyd af Horn
 Er al hans Spil;
 Men hører til,
 Hvor smukt den Skov ham svare maae
 Derpaa«.

— Jamen, kan det da ikke være så inderlig underordnet, hvor jeg har skrevet de par vers, eller hvor jeg er blevet inspireret til dem, afbryder han mig for første gang.

— Ja, du svarer ikke, ven, og jeg kender heller ikke dit navn, men det skal du vide, at den Ambrosius, du kender fra dine bøger, han har aldrig levdt, for enten bliver han malet for sort eller for hvid!

— Jamen, Molbech?

— Vent lidt, og lad mig prøve at forklare dig det, skønt det er såre svært.

— Jeg har desværre ikke tid i dag, Ambrosius, jeg er frygtelig ked af det, men —

— Nej, det er rigtigt, og det er det, der skiller mig fra jer. I har ikke tid — ikke tid til at leve, til at glædes, til at sørge heller ikke, ja, næppe til at dø.

Ved mit andet møde med Ambrosius havde jeg tid — også til at lytte.

Jeg traf ham denne gang i Svendborg på en café i en af de små, stejle sidegader, hvor vi kunne gå i de samme huse og på de samme brosten som for 200 år siden.

— En bajer? spurgte jeg.

— Hvilket? Han så lidt desorienteret ud, men klarede så op. Åh, du mener et bæger. Ja, mange tak, kære ven.

Så sad vi og snakkede over et glas vermouthe, som han havde forsøgt sig med, men jeg kunne mærke på ham, at

det ikke var helt, som de drikke, han var vant til at skylle ned.

Ja, vi snakkede, og jeg skal prøve at gengive samtalens vigtigste replikker, men den tålmodige læser, der allerede er nået hertil, må have mig undskyldt, om det ikke netop var de replikker, som han ville have lagt i munden på min ven, Amlambrosius. Måske også min reproduktion bliver farvet i min erindrings egenart, men prøv så at huske, at jeg ikke i disse linier har villet give et strengt portræt af den gode Ambrosius, men blot i et enkelt billede strege mit indtryk af et par sider af hans personlighed op.

Han sad stadig og pillede ved sit glas, sagtens tænkende på et af sine gamle vers:

»I Elskere af rare Viine,
Til Lykke med hver Drue-Saft!
Befinder alle Sorter fiine,
Ja glædes ved en indbildt Kraft;
Jeg møder Bacchi Brouteri
Med eneste Chrambambulie«.1)

— Du var altid på vandring, Ambrosius? spurgte jeg.

— Ja, sådan er livet jo. Se engang på de prægtige skibe, som plejer at sejle her i sundet. Sådan er livet en lang, farefuld sejlads.

Stop lidt, jeg må vist hellere, inden jeg går videre, yde min gamle ven fuld retfærdighed, idet den lille bemærkning før, om at vi drak, endelig ikke må misforstås. Vi drak slet ikke i den forstand, at vi ville være fulde, for ingen af os er drukkenbolte, sådan som det jo er blevet moderne at være det. Men ingen, og slet ikke Ambrosius, tør vist nægte, at et stille bæger med ædel druesaft ikke kan være mere afskyeligt i etisk forstand end en kop kaffe med sladder som wienerbrød.

— Tak, men nu gør du jo akkurat ligesom de andre,

1) Chrambambulie — en slags punsch.

der har skrevet om mig, hvisker Ambrosius mig i øret. Du maler det hele hvidt, og — nå, ja, det gavner vel lige så lidt at dvæle ved det sorte. Det var pænt af dig at tage mig i forsvar, Rasmus, men jeg kan vist ikke nægte, at det ikke er første gang, jeg ser bunden af et bæger.

— Nåh, ja, når du selv siger det, så skal jeg ikke blande mig i den side af sagen.

— Jeg er bange for, at vi ser ikke blot dette, men hele verden gennem farvede glas. Jeg har min dejlige lysegrønne forårsfarve i mit ene glas og efterårets dæmpede blå håb i det andet. Men du —

— Mit glas er bare gråt, fordi det er dugget af regnen.

— Netop.

— Og du, kære Ambrosius, du har oplevet foråret med alle de lysegrønne flader og lammene, der leger på engen, men jeg har på fornemmelsen, at jeg oplever et slags efterår i kulturel forstand.

— Såh? Tror du ikke også, der var mange af den slags hængehoveder og svage fyre på min tid, der —

— Nej, nu bruger du igen din farve glas og jeg min.

— Mon, og mon ikke også jeg har set lidt mere end det lysegrønne forår — —?

Jo, jeg kommer til at tænke på et par linier af Ambrosius:

»Ribe, 5. Junii 1756.

Nu ved jeg, hvad det er til Lægerne at trænge,
De fiire Svagheds Aar har tæret mange Penge —
Omsider slap mit Liv som bjerget Vrag i Haun,
Og al min Rigdom blev et Skolemester-Naun.

Jeg må give den kære, gamle Ambrosius ret. Hvad vinder vi på det vidtløftige hav, og hvad ved vi om vor kurs? Vist ikke heller meget mere i dag, end han gjorde.

Undertiden prøver vi også at udtrykke analoge tanker, om end med andre ord:

På den anden dag.

Syrenen bag ved mit vindu
græder de tungnemmes gråd,
og stormen løsner uroligt
spindelets sidste tråd.

Dette er dagen og nuet,
sollysets flamme blev kold,
dette er hverdagens time,
tegnet i gråskyers moll.

Syrenen bag ved mit vindu
slides af bygernes kno,
mens tørre, forvredne kapsler
mindes, da soldagen lo.

— da dagen blev større end ventet
blev stilheden gæst i dens kro.

Rasmus Bjørnemose Jørgensen.

En lægprædikant fra forrige århundrede.

Den religiøse bevægelse, der i det forrige århundredes begyndelse prægede dansk almueliv, er bleven kaldt den gudelige bevægelse. Bevægelsen blev båret frem af lægmænd, som ret ofte blev forfulgt af myndighederne. Rationalistiske præster satte ofte skrappe politifølgelser i gang mod dem; men alligevel satte bevægelsen sit præg på dansk folkeliv.

En af de mænd, som var med til at bære bevægelsen frem fra stærk pietistisk retning til en folkelig-grundtvigsk retning var Peter Larsen Skræppenborg.

Han var den mest fremragende blandt alle de fynske lægprædikanter, og han var i sine unge år stærkt præget af bevægelsens hovedmænd, O. H. Svane og Kristen Madsen, Bregnør.

Ole Peter Holm Larsen, som hans fulde navn var, var født 8. oktober 1802 i Hunderup, Brylle sogn. Hans far var branddirektør og var af bondeæt. Det var ikke hans mening, at sønnen skulle være bonde, og han kom i landmålerlære. Men et par år efter døde faderen, og han tog nu plads som karl på Skræppenborg.

Folkene her var gudelig vakte, men hørte til de stille i landet. De var stærkt præget af brødremenigheden i Christiansfeldt og havde her lært, at man skulle være varsom med at tale om sin tro, når der var ligegyldige mennesker til stede. Peter Larsen var derfor ikke udsat for nogen omvendelsesprædiken. Det lå i underbevidstheden og gærede for så at gro frem med en voldsom kraft til gavn og vel-

signelse for de mange mennesker, han i sit lange liv kom i berøring med. Han holdt meget af at gå til dans; men dagen efter kunne han så være skamfuld over for folkene på gården. Han blev grebet af de daglige andagter på gården og sluttede sig helt til dem og kom med til deres møder. Da han var god til at læse, kom han til at læse op af de gudelige skrifter. Han blev forlovet med datteren, Kerstine, der var 17 år ældre end han. Da han var 20 år, blev de gift og overtog Skræppenborg, og under det navn blev han senere kendt.

Peter Larsen kom nu i forbindelse med den gudelige bevægelse på Drigstrupen og dermed også med Kr. Madsen, Bregnør.

På Skræppenborg blev der holdt møder, som der var stor tilslutning til. Det havde til følge, at han blev forfulgt af øvrigheden; men han lod sig ikke kue. På Skræppenborg levedes der et stærkt åndeligt liv, som Peter Larsen var den bærende kraft i. Nu må man ikke tro, at han kun levede for denne gudelige bevægelse. Han var en ualmindelig dygtig landmand, en foregangsmand på sin tid. Han ikke alene tog ud til gudelige møder landet over; men sin gård drev han, så det var et mønsterbrug, og han var ikke bange for at prøve noget nyt for at få jorden til at give et stort udbytte. Det gjaldt således mergling, som han brugte så voldsomt, at det kom til at svide til de følgende ejere. Økonomisk kom han godt op, og i 1830-erne begyndte han at se sig om efter en bedre gård. 1841 købte han så »Donsgård« i Alminde ved Kolding. Han tog nu fat på at forbedre denne gård.

Også her var han en fremskridsmand inden for landbruget. I et brev til Grundtvig angående et beløb, han havde lovet til Grundtvigs højskole, skrev han, at han ikke kunne sende det med det samme, da han havde købt patentgødning for 200 rdl. og drænrør for 100 rdl.

Peter Larsen blev en af de lægfolk, for hvem det kristelige kom til at betyde noget. Om vinteren, når arbejdet på

gården til dels hvilede, spændte han et par heste for sin vogn og tog ud på rejser for at deltage i gudelige forsamlinger. I førstningen var det mest på Fyn, og her var Kr. Madsen med. Disse tures formål var at knytte båndene mellem den østfynske, den vestfynske og den sydfynske bevægelse.

I 1828 gik turen vest for Lille Bælt, på denne tur blev Kr. Madsen syg og døde, og Peter Larsen måtte selv føre ordet i forsamlingerne. Den første tur til Jylland gjaldt især bevægelsen mellem Horsens og Vejle, »de stærke jydernes egne«. Denne bevægelse var begyndt vest for Horsens i slutningen af det 18. århundrede og skyldtes Peter Frandsen Rytter fra Thyrsting. Han havde slået sig ned i Uldum og øvede et missionerende arbejde her indtil sin død i 1810. Blandt dem, som Peter Larsen besøgte på sin første rejse 1829, var Jens Jørgensen, som den gang boede i Holtun, men senere flyttede til Bjerregård i Aale. Denne rejse gik over Bjerreherred, Silkeborgegnen, Salling og langs vestkysten hjem. Disse ture blev gentaget hvert år, og mange kredse opstod. Et par gange blev han arresteret; den ene gang hos Jens Jørgensen. År efter år var han på disse rejser gennem landet for at besøge vennerne, ofte kom han kørende ind i en gård syngende en salme af Kingo eller Brorson.

På »Donsgård« afholdtes der store møder. Når høsten var forbi, kaldte han sammen til møde på »Donsgård«, hvor dagene gik med foredrag. Ordførerne var i de senere år præsterne V. Birkedal, Brandt, Vartov, Leth, Middelfart, Svejstrup, Vejen, Svendsen, Jelling. Der gik ry om disse 4 dages høstmøder, her blev der aflagt vidnesbyrd, der betød noget for ordførerne og for deltagerne, der ofte rejste flere mil for at være med. Det var ikke aktuelle problemer, der blev talt om. De fortalte om deres livs største oplevelse, de forkyndte kristendom og folkelighed. Derfor gjorde talerne også stor virkning, selvom de i det ydre var simple og ensformige uden store ord. Peter Larsen sluttede

sig i de unge år til den gudelige bevægelse, der var præget af pietismen, men han fulgte med i det røre, der foregik i dansk folkeliv under frihedsrøret i 1848 og sluttede sig til Grundtvig og hans vennekreds. Højskolen stod ham nær. Askov højskoles og Thestrup højskoles elever kom til møderne på »Donsgård«. Engang indbød han 5 højskolers elever og lærere til møde.

Grundtvigs vennemøder var han med til fra deres begyndelse i 1863. Han holdt af Grundtvig som sin lærer og var altid parat til at forsvare ham. Han blev grebet af Grundtvigs lære ved at læse »Kirkens Genmæle«. Ved læsning af det, sagde han, blev det ham klart, at »Daaben er Kilden og Indgangen til Guds Rige«.

Han gav sig af med politik som mange af hans samtidige venner fra den gudelige bevægelse — Jens Jørgensen, Bjerregård og N. J. Termansen. For ham var kristenlivet alt, for det levede han, og han sparede sig ikke, men blev ved, til han nåede støvets år. For sin gavmildhed var han kendt. Han støttede som før nævnt Grundtvigs højskole, men også andre skoler såvel for voksne og børn støttede han. Ligeledes støttede han unge mænd med deres studier på seminarier og universitetet.

Kort før jul 1872 var han i Sorø for at se på en altertavle, han havde bestilt til valgmenigheden på Mors og besøgte samtidig vennerne i København og på Rødkilde højskole. Det blev hans sidste rejse til vennekredsene. Efter hjemkomsten blev han syg og døde 6. jan. 1873.

En personlighed inden for dansk folkeliv var gået bort; men forkyndergerningen, han havde arbejdet for, havde sat dybe spor i dansk folkeliv.

E. Sørensen.

Med Gunnar Hansen til olympiade.

En af Glamsbjerg friskoles tidligere elever, Gunnar Hansen, der gik ud af 5. klasse i 1948, og som nu er kommis hos Harreby-Hansen i Glamsbjerg, fik i sommer sin hidtil største oplevelse, idet han blev valgt til at repræsentere Danmark på gymnastikholdet, der skulle til olympiaden i Helsingfors.

— Hvordan gik det til, at du kom med, Gunnar?

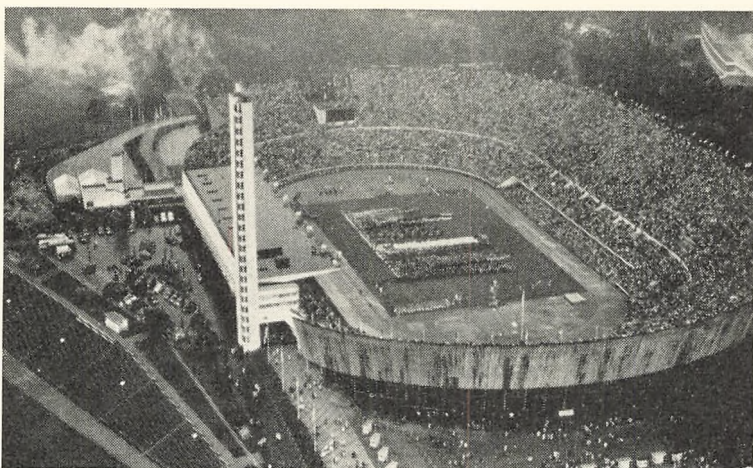
— Jeg fik at vide af formanden, at alle, der havde lyst til at komme på gymnastikholdet, kunne melde sig til Arne Mortensen på Ollerup. Jeg skrev til ham og fik tilsendt træningsprogram og begyndte at træne herhjemme. I april måned samledes alle interesserede fynboer på Ollerup tre gange og fik programmet gennemgået. I maj måned samledes vi hver lørdag samme sted og trænede hver dag hjemme. Juni gik på samme måde, dog gav vi opvisninger rundt om på Fyn, og fra 5. juli til 17. juli var hele holdet samlet på Ollerup, hvor deltagerholdet blev udvalgt. Her gav vi også opvisninger, og en dag var holdet på Bellahøj, hvor folk tilsyneladende var begejstrede for opvisningen.

— Var der andre gamle Glamsbjerg-elever med?

— Ja, Karsten Walther (49—50) havde også vist sig interesseret. Han var for resten sidste år på Ollerup gymnastikhøjskole som elev.

— Hvornår rejste I så?

— Torsdag den 17. juli om aftenen sejlede vi fra Frihavnen med »Batory«, som desuden havde 700 olympiade-

Åbningsceremonien ved olympiaden i Helsingfors.

turister med fra tolv forskellige nationer. Selv var vi 150 deltagere.

— Hvordan gik turen?

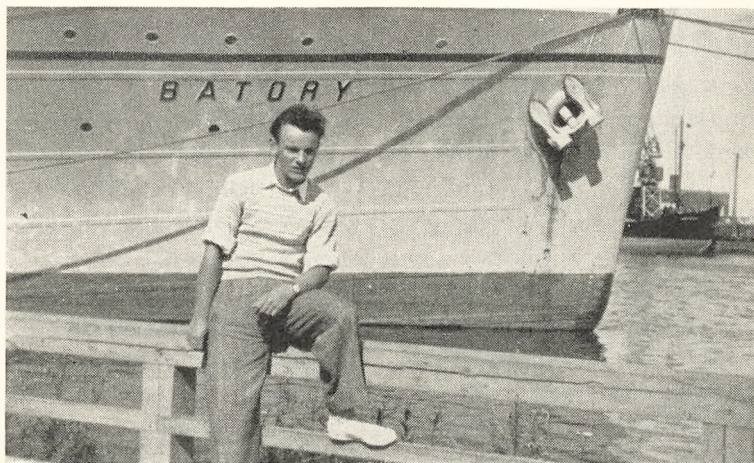
— Alt forløb planmæssigt med det dejligste, stille vejr på hele turen. Vi trænede flittigt og gav opvisninger for passagererne.

— Og så kom I til Helsingfors. Hvor blev I indkvarterede, og hvordan var jeres forplejning.

— Vi boede under hele opholdet i »Batory«s kahytter og levede som små grever, vistnok bedst af alle danskere på turen.

— Fik du lejlighed til at overvære nogle af de spændende konkurrencer?

— Ja, vi havde billetter næsten hver dag til stadion og mässhallen. Lørdag den 20., hvor Emil Zatopek skulle løbe 10 km, var det ikke muligt at få en billet. Nogle af os tog alligevel til stadion i håb om at kunne købe en billet på sortbørs. Ti minutter inden løbet kom en herre hen til mig og spurgte, om jeg var en af de danske gymnaster. Jeg indrømmede det, og han spurgte, om jeg ikke ville ind

Gunnar Hansen på kajen i Helsinki.

og se Zatopek løbe, han havde en billet! Glad blev jeg, for billetten var til 1. parket, hvorfra jeg kunne se løbet tydeligt. Manden var »Berlingeren«s udsendte sportskorrespondent. Hovedsagelig så jeg atletik på stadion: Zatopeks lokomotivagtige løb, Gunnar Nielsens kamp for bronzemedaljen, de fænomenale negersprintere og endelig højde- og stangspring. Desuden så jeg konkurrencegymnastik i mässhallen. Fodboldkampene fik jeg desværre ikke overværet.

— Fik I lejlighed til træning i Finland?

— Vi var så heldige, at »Batory« lå ved kaj ved fordfabrikkerne, hvis arbejdere selvfølgelig havde sommerferie på det tidspunkt, da olympiaden fandt sted. Vi fik så lov til at træne i arbejdshallen i stedet for, som planlagt, på et stadion 5—6 km fra Helsingfors. Det var jo knapt så godt med cementgulvet og oliepletterne, men vi tog det uden at kny.

— Hvornår fandt jeres opvisning sted?

— Først torsdag den 22. juli fik vi lejlighed til at vise, hvad vi kunne. Vi tog til Stadion om formiddagen for at »mærke op«. Eftermiddagen gik med at se på konkurren-

cer, og kl. 17 samledes vi på Djurgårdens stadion til opstilling og til de sidste formaninger. Pigeholdet var der også, og vi marcherede i sluttet trop til stadion. Der var man endnu ikke færdig med stangspring, så vi måtte i vort tynde gymnastiktøj vente $1\frac{1}{2}$ time på at komme ind. Da vi kom, var stadion tæt pakket med tilskuere, hvilket vil sige, at der var 70.000 mennesker! Men på grund af forsinkelsen udvandrede ca. halvdelen. Først kom vore hvidklædte piger ind, i et antal af 140, og de tog publikum med storm. Deres smukke opvisning varede kun 20 minutter, hvorefter vi, 100 mand stærk, tog stadion i besiddelse. Vi fik publikum med os allerede i de stående øvelser, særligt var folk begejstrede for håndgang på række af alle mand. Men bifaldet steg, da vi begyndte på springene, og her var det især tigerspring i strøm over plint med buk foran, der fik folk til at juble. Vi sprang på fire baner med fælles udgangspunkt fra midten ud mod de fire hjørner. Opvisningen varede en god halv time, og da vi var færdige, gik vi til fest sammen med pigerne. Her var bl. a. prins Axel og prinsesse Margaretha til stede.

— Havde I nogen udflugt uden for hovedstaden?

— Dagen efter opvisningen var vi på bustur i omegnen, bl. a. til det nylig anlagte idrætsinstitut.

— For at snakke lidt verdenspolitik: havde I nogen forbindelse med russerne?

— Nogle af mine kammerater traf dem, og syntes vældig godt om dem. De var meget sympatiske og var sammen med negrene olympiadens populæreste idrætsfolk.

— Og hjemrejsen?

— Vi rejste fra Helsingfors torsdag den 24. juli og ankom til København den 26. efter en behagelig hjemrejse. Turen fik en lidt flov afslutning for mig, idet jeg blev nuppet i tolden med ca. 200 cigaretter, som jeg havde lovet at smugle i land for en kammerat. Derpå tog vi til Ollerup til en lille afslutningsfest med opvisning, og i løbet af søndagen den 27. spredtes vi for alle vinde.

— Du vil vel gøre dig alle anstrengelser for at komme med til Melbourne i 1956?

— Hvis chancen skulle vise sig, som den så ufatteligt gjorde denne gang, er det mit største ønske endnu engang at kunne komme med og opleve det storslåede sceneri, som en olympiade er.

— Lad os håbe, det lykkes. Du har i alt fald fortjent det.

Nils Olav.

Minna Mortensen.

På årets sidste aften skete der en ulykke på Odense-Assens-landevejen i nærheden af Bregnemose. En ung pige var på vej fra sin plads til sit hjem for at fejre nytårs-aften der. Imod hende kom en af de store, røde rutebiler, vi alle kender så godt. Ned ad bakken mistede chaufføren herredømmet over sin vogn; den svingede rundt og ramte den unge pige, der var stået af sin cykle.

Vore hjerter fyldtes med forfærdelse, da vi nytårsmorgen læste i avisen, at det var Minna Mortensen, der havde mistet livet ved denne ulykke. Vinteren før var Minna elev i efterskolen her, og vi lærere og hendes kammerater husker hende som en stor, sund og frisk pige, som alle holdt af. Vore tanker gik i denne stund til hendes forældre og bror, og vi følte med dem i deres smertelige tab.

Minna var datter af gårdejer Chr. Mortensen, Bregmose. Tre år før havde hendes bror, Carl, været elev her. De hører begge to til den slags elever, man husker for deres rolige, venlige væsen. Minna havde desuden en varme i sit sind, der gjorde, at hun havde let ved at vinde mennesker for sig.

Den 5. januar i år blev Minna begravet fra Verninge kirke, der var fyldt til sidste plads. Præsten talte smukt og hjerteligt, og Minnas unge veninder strøede grønt.

Det er svært at forstå, at det skulle være det sidste farvel til Minna. Alt for tidligt blev lyse håb brudt — vi havde ventet os så meget smukt og godt af hende. Mindet om hende skal æres i læreres og kammeraters kreds.

Gunnar Olsen.

Lærerskifte.

Væd sommerferien i år forlod frk. Annelise Krogh skolen. Hun havde søgt og fået ansættelse ved Københavns skolevæsen og ville nu prøve sine kræfter der. Vi følger hende med de bedste ønsker om held og lykke i arbejdet.

I frk. Kroghs sted ansattes fra 1. august frk. Else Træde, der kom hertil fra Hvidbjerg realskole. Hun havde i forvejen tilknytning til skolen her, idet hun var forlovet med lærer Vejen, og de holdt så bryllup i sommerferien. Da vi samtidig udvidede børneskolen til at være 7-klasset, et fremskridt, vi daglig glæder os over, blev der brug for endnu en lærerinde, og derfor ansattes lærerinde frk. Kirsten Mogensen, ligeledes fra 1. august. De to unge lærerinder har allerede nu virket så længe ved skolen, at det lader sig sige, at de på udmærket måde er gået ind i samarbejdet. Vi af den gamle stab kigger jo af og til på hinanden og glæder os over, at de unge er så dygtige og energiske.

Fra november blev Jørgen Jakobsen ansat ved skolen, foreløbig med flest timer i efterskolen. Han er indtil videre ugift og har bag sig tidligere virksomhed både på realskole og efterskole. Endelig underviser lærer Nymann Andersen, Kirke Søby, i vinter efterskolen i litteratur.

Lærerstaben er således vokset til 12 — tolv — lærerinder og lærere, så det er ikke så lidt, eleverne af i dag skal svare til.

Men med den hjælpsomhed og vilje til samarbejde, de enkelte medlemmer af lærerstaben udviser, synes jeg, vi nærmer os realisationen af den drøm om et skolearbejde, man ellers kan kæle for i sine lønligste timer.

Gunnar Olsen.

Et mindelegat.

Mandag den 13. oktober afgik sparekassedirektør Chr. V. Clausen, Glamsbjerg, pludselig ved døden, ramt af et hjerteslag.

Da man åbnede hans testamente, viste det sig, at han havde testamenteret største parten af sin formue til legater, deriblandt et legat, der tildeles elever fra Køng sogn, der på Glamsbjerg Friskole læser til real- eller præliminær-eksamen. Dette legat omfatter en fjerdedel af formuen, hvis størrelse i øjeblikket ikke kan nøjagtig angives. Kun kan det siges, at det drejer sig om et betydeligt beløb.

Det årlige udbytte af dette beløb uddeles af et udvalg, bestående af formanden for Køng sogneråd, formanden for sognets skolekommission samt friskolens bestyrer. Legatet vil kunne uddeles første gang i december termin 1953.

For os på skolen som vist for de fleste andre kom denne store og smukke gave som en fuldkommen — og jo i høj grad glædelig — overraskelse. Den vil for de mange unge, som i årene fremover skal nyde godt af legatet, være en værdifuld støtte og en betydelig opmuntring i arbejdet.

Sparekassedirektør Clausen var en kendt mand i sin by. Han var en mand, der stod respekt om, stilfærdig af væsen og stilfærdig i sin levevis. Man havde indtryk af, at han var til det yderste retskaffen og punktlig. I sine senere år, efter at hans hustru var død, var Chr. Clausen nok en ensom mand. Og så har han i de stille aftner siddet og syslet med tanken om, hvordan han kunne hjælpe den unge opvoksende slægt med den formue, som han gennem et langt, flittigt og sparsommeligt liv havde sparet sammen. Det er naturligt, at de egenskaber, der i så rigt mål havde

præget hans livsførelse: dygtighed, flid og sparsommelighed, også må kunne forventes hos de unge, der nu skal nyde godt af hans enestående gavmildhed.

Her i vort årsskrift skal der i taknemmelighed lyde et: Æret være Chr. Clausens minde.

Gunnar Olsen.

Fra november til november.

Kære, gamle elever!

Så er vi igen et stykke henne i november, og årbogen skal skrives færdig. Det er slet ikke nogen let opgave at skulle skrive dette fællesbrev til gamle elever, som går under titlen: Fra november til november. Og alligevel er det en morsom opgave; for det første kommer jeg ligesom i forbindelse med jer igen, og for det andet giver det mig et resumé af, hvad vi har oplevet i løbet af året. At de mange små og måske allerbedste oplevelser ikke kan komme med i et brev, er så en anden ting. Jeg må nøjes med at fortælle om de mere håndgribelige ting, og så må enhver i erindringen knytte de oplevelser til, som har værdi for ham.

Den 5. november modtog vi så et nyt efterskolehold. Det kneb til at begynde med at blive samlet alle; en del var fraværende en to—tre uger på grund af sygdom, uheld, mund- og klovesyge o. s. v. Men omsider blev vi altså samlet, og skolearbejdet tog sin begyndelse. Vi var ikke længe om at opdage, at viljen til at tage fat og få noget ud af vinteren var stor, og jeg synes da også, at vi havde megen glæde af dette hold. Det daglige slid blev afbrudt med passende mellemrum af de traditionelle fester. Først var der »realerne«s fest for efterskolen den 24. november. Det var morsom og god underholdning. Der blev sunget »opera«, så løftet var ved at løfte sig. Henning Jensen var konferencier og ledede bl. a. med megen elegance en hvem-ved-hvad konkurrence mellem lærerne. Nils Olav læste

fint Storm P. Til juleforberedelserne hører jo også efter-skoleelevernes komediespil. Under lærer Vejens instruktion opførtes Hostrups »Familietvist«, og da jeg jo altid har en finger med i spillet — nemlig klaveret — overværede jeg alle prøverne. Ak, hvor vi sled, og hvor var det morsomt! Jeg skal sent glemme lærer Vejens energi, især da han råbte til Bent, som han fandt lidt kølig: »Ivrig, Bent, du er jo forelsket, mand!« Og Bents lakoniske svar: »Jeg er forkølet«. Frisk og indtagende sang det evigt uenige par Tove og Erik, og Kirkegaard fik salen til at juble, når han brummede sine sjove replikker. Ja, det var virkelig morsom komedie, som egentlig burde være set af mange flere end skolens elever.

Vi havde et smukt og godt julemøde, hvor min mand talte, og børnene sang. Der var mødt så mange mennesker, som salen kunne rumme, og vi hyggede os længe ved kaffebordene med de levende lys. Den dag, juleferien begyndte, samledes alle lærere og elever om juleevangeliet. Så holdt vi juleferie, og jeg tror, alle synes, at den var hårdt tiltrængt!

Vi er for længst bleven klar over, at vi har for lidt plads på skolen, og vi lider daglig under det, men mon det nogen sinde mærkes så meget, som når vi har børnenes juletræ? Og alligevel er det festligt hvert år med de mange glade og pyntede børn. Ja, der er mange fester og møder om vinteren. Ungdomsforeningen holdt sit vintermøde her. Teaterdirektør Rungwald talte om ungdommen og teatret, hvorefter jeg ledede en sangtime. Om aftenen ledede frk. Espensen folkedans, og ved kaffebordet læste lærer Ny-mann Andersen Kipling.

I samme måned var vi på teatret i Odense og så »Jeppe på Bjerget«. Lidt senere på måneden kom invitationen fra »efterskolerne« til »realerne«. Humøret var højt aftenen igennem, og der blev ikke sparet på bifaldet til underholdningen, men der var også mange morsomme ting inellem. Hvem husker ikke onkel Podger, da han slog billeder op,

eller det umulige sangkor med Per som dirigent, »Pebersvendens museum«, »Da jeg var pige«, »Den rørende, lille nonne« og sidst, men ikke mindst Ingrid Larsens kvikke fremførelse af »En lillebitte mand«.

Det bliver vist ikke taget fortrydeligt op, hvis jeg siger, at af alle fester, vi har haft i år, var børnenes fest den, der gik mest ry af. Den var arrangeret for at samle midler til udsmykning af skolen, men også for at glæde og more forældrene. Efter et kæmpemæssigt slid både fra aktørernes og instruktørernes side løb den af stabelen den 13. februar. Det var et oplagt og velvilligt publikum, der sad i salen. Men på den anden side af rampen var man også opsat på at yde det hele store. Når man i tankerne gennemgår programmet, ved man næsten ikke, hvem af de små skuespillere eller sangere man finder morsomst eller sødest. Var det deltagerne i »Fingrene« eller den lille, sikre kone med æggene på hovedet? Eller var det det lille, yndige dansepar i ridderdragterne med menuetten af »Elverhøj«? Nægtes kan det vist ikke, at operaparodien »Svanhilde« var aftenens højdepunkt. Men alle var de dygtige og havde gjort et stykke arbejde på deres opgaver. At de samtidig havde haft stort udbytte ved at løse disse opgaver, både hvad talefærdighed, fremtræden og kammeratskab angik, siger sig selv. Når man betænker, at næsten alle børneskolens elever deltog, forstår man, at man under forberedelserne kom hinanden temmelig nær ind på livet, og resultatet af anstrengelserne er da også synligt for os til daglig. Tre gode reproduktioner af Ring, Peder Hansen og Syberg hænger nu i skolestuerne og glæder os ved deres skønhed. Samtidig minder de os om en travl og dejlig tid med forberedelser til en festlig aften, som både børn og forældre og ikke mindst vi her på skolen vil huske længe.

Sådan et skoleår går hurtigt, men mest mærkes det i de sidste to—tre måneder, vi har efterskolen. Hvor er der meget, der skal nås! Dejligt er det at se den arbejdsglæde, der griber alle. Elever, som i begyndelsen tog tøvende og

usikkert på opgaverne, kaster sig ud i arbejdet med lyst og iver. Jeg har undertiden det indtryk, at mange af I unge piger og drenge ligeså stille går og finder jer selv og opdager, at det er rart at bestille noget og være optaget af et stykke arbejde, enten det nu er ved bøger, håndarbejde, sløjd eller gymnastik.

Jeg skrev lidt om vore indskrænkede pladsforhold for et øjeblik siden. Er det slemt til julefesten, så er det da vist værre til årsafslutningen. Især undrer det mig, at 58 børn kan vise folkedans i salen for 2—300 tilskuere, men de var der virkelig, og de så dem alle. Desværre svigtede vor gode pianistinde Else Christensen os den aften. Vi havde forsømt at engagere hende i tide, men måske havde vi godt af at mærke for een gangs skyld, hvor uundværlig hun er på friskolen. Gymnastikopvisningen blev fulgt med stor interesse, lige fra de små i 1. og 2. klasse, der tullede rundt på gulvet, til de ældre og mere sikre efterskoleelever, der sluttede af. Ved aftensbordet blev der talt og takket af fabrikant Richard Hansen, pastor Frankov-Petersen og karetmager Benediktson. Annemarie gav os dejlige røde roser og bragte skolen en tak fra kammeraterne i efterskolen. Min mand havde også lidt at sige til de bortdragende elever, både fra efterskolen og dem, der går ud fra den sidste børneklasse. Til slut hørte man sangkoret. De sang smukt — den gang havde vi jo endnu Ove fra Helnæs. Han har trofast stået mig bi nu i to år med at holde »balancen« i »bunden« af koret. Og så slog afskedens time — og det er slemt — også for os her på skolen. I løbet af aftenen, mens dansen går, kommer den ene efter den anden og siger farvel. Mange af jer bliver her jo og går ind i de »vise«s række i 1. real, men en del af jer må vi sige farvel til, og så står vi der og ønsker, at det var begyndelsen, vi stod ved i stedet for slutningen.

Dagen derpå prøver vi på at gøre til en hviledag. Jeg ved ikke, om I kan forestille jer, hvordan skolen ser ud, når et hold elever har forladt den. Men det har vi nu ikke tid til

at grunde over ret længe. Allerede mandag morgen tages der fat med oprydning, kost og gulvspand, og tirsdag morgen den første april mødes vi, der er blevet tilbage, plus de nye elever i 1. real igen til morgensang. Et lille kapitel for sig er de nye »tredieklasser«, som for første gang møder om formiddagen og derfor er med til morgensang. De er blanke i øjnene af benovelse. De myldrer ind og opdager straks en ledig bænk, hvor de anbringer sig tæt og i lag. De ser slet ikke de større og mere »erfarne« elevs forargede blikke. De sidder trygt med alle tegn på tilfredshed, indtil de bliver gjort opmærksom på, at det er lærernes bænk, de sidder på! Så bliver de anbragt på gulvet, og der sidder de så og ser sig undrende omkring mellem alle de store elever.

Om eftermiddagen kommer der sytten nye elever i 1. klasse, glade og tilsyneladende trygge. Men endnu har de jo heller ikke sluppet mors hånd helt. Hun er med den første dag og sidder dernede bag i klassen og overværer lille Hannes eller Jørgens første skoletime.

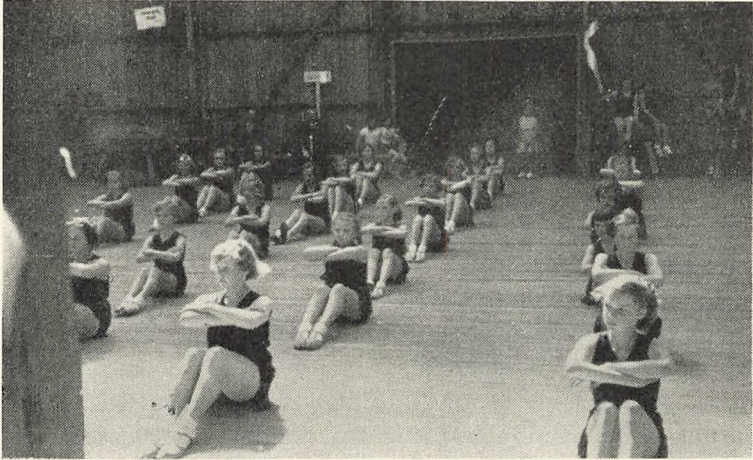
Og så er vi igen inde i en travl tid: eksamenstiden. Det går slag i slag med årsprøver, mundtlig og skriftlig eksamen. I juni måned — den koldeste vi har oplevet — var vi i Svanninge bakker med de mindste klasser, og de store deltog i børnegymnastikstævne på Frøbjerg. Folkedanserne dannede afslutningen med en opvisning, som blev farvefilmet af gartner Mose. Også ude i de dejlige bakker optog gartner Mose nogle film. De smukke dragter tog sig strålende ud i det grønne. Vi så filmen for kort tid siden til et forældremøde og glædede os over den, og vi er gartner Mose meget taknemlige.

Og den spændende eksamenstid går, også spændende for lærer Klottrup, som på sin første eksamensdag fik en datter. Så kommer elevmødet. Vi synes selv, vi havde et par rare dage. Mange gode, kendte ansigter dukkede op. Ved ballet lørdag aften gentog børnene fra 8. klasse successen med operaen »Svanhilde«. Førsteelskerens stemme var i mellem-

Eksamensholdet 1951.

tiden gået i overgang, så jeg tilbragte nogle nervepirrende minutter ved klaveret, men han slap helskindet igennem, og alt forløb godt. Om søndagen var der som sædvanlig ungdomsgudstjeneste om formiddagen, om eftermiddagen foredrag af min mand og derefter generalforsamling, og så

Friskolens gymnaster i hallen på Frøbjerg.

»På kastelsvolden«.

blev der igen spillet komedie. Elever fra 1. og 2. real opførte »På kastelsvolden« som friluftsspil, og det gjorde de både godt og morsomt. En fin afslutning på elevmødet dannede operasangerinde, fru Rigmor Gadborgs koncert. Hendes program spændte fra små børnesange til operette-melodier. Rigmor Gadborg er en dejlig sangerinde, der har noget paa hjerte, og som virkelig formår at glæde og berige sine tilhørere.

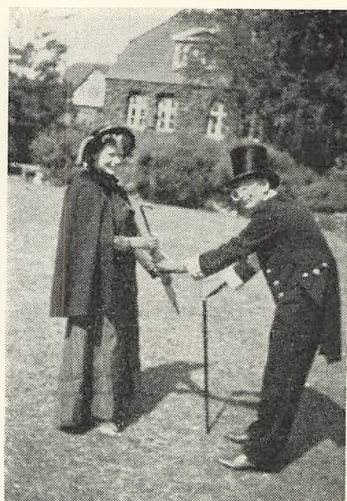
Dagen efter var det sidste eksamensdag, og om aftenen festedes der for de nybagte præliminarister. De fleste forældre og skolens bestyrelse var kommet. Også der blev der holdt smukke taler, både af forældre, lærere og elever.

Jeg må ikke glemme at fortælle jer, at lærer Vejen og frk. Træde giftede sig med hinanden i sommerferien. De bor nu i en rar, lille lejlighed ikke ret langt fra skolen. Også Bodil Mose blev gift i sommerferien og bor nu inde i nærheden af Odense. I oktober holdt Else Kobæk bryllup med Ole Eg Larsen. Bopæl: Glamsbjerg.

I sommerferien flygtede vi fra den kolde, våde sommer sydpå. Vi var både i Italien, Frankrig og Svejts. I Basel

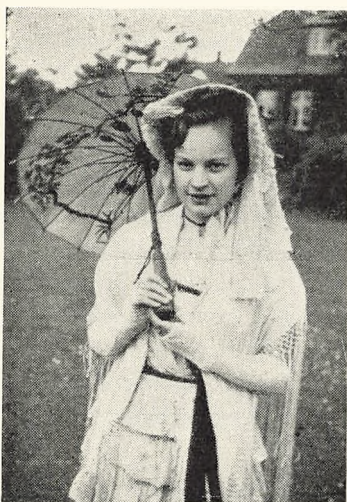

»På kastelsvolden«.

»På kastelsvolden«.

besøgte vi Aase Indra, født Voigt Petersen, og hendes udmærkede mand, og så, hvor dejligt de har det. Og hvem stod sammen med Aase og tog imod os på Basels banegård?

»På kastelsvolden«.

»På kastelsvolden«.

Under Italiens palmer.

Fru Olsen, Aase Indra og Karen Olling på banegårdspladsen i Basel.

Karen Olling med studenterhue! Vi skulle også have hilst på Kirsten Torndal og Aase Kruse, som var i Lausanne, men det lykkedes ikke.

Også i år har de ældste børneklasser været på lejrskole. Med lærer Vejen som lejrchef, lærer Klottrup og frk. Bolet plus tre mødre drog halvtreds børn til lejren »Højbjerg« på Langø og tilbragte otte begivenhedsrige dage der.

Den 9. september havde vi forældredag. Gæsternes tal øges fra år til år. Dagen igennem var der livligt besøg af forældre, og til mødet om aftenen ligeså. Min mand holdt foredrag om børn og økonomi, og efter kaffebordet viste gartner Mose dejlige film. Til slut fik vi en stålbåndsoptagelse fra en sangtime om formiddagen. Det var en dejlig dag og en hyggelig aften.

I forrige uge var vi alle sammen nede og se Grønlandsfilmen. Vi nikkede genkendende til Ingrid Holm, som overrakte dronningen den smukke grønlanderdragt.

Ja, det var de »store« dage i skolens historie, begivenhederne. Dem er der mange af. Men det væsentlige —

skolelivets gang — det, man kalder den lykkelige hverdag, den har også været der, og jeg håber I kan læse om den mellem linierne i mit brev, for den kan ikke skildres. I kender den så godt, både fra jert eget liv og fra den tid, I var her. Det er dog den, der betyder noget i hjem og skole. De små glimt af sympati og samhørighed, der lyser og varmer, når man er så mange sammen, det vemodige, når noget mislykkes, som man havde troet skulle gå godt, travlheden i det daglige arbejde — det bidrager alt sammen til at give skolen det indhold, som vi ikke kan undvære.

Nu er vi så begyndt på en ny efterskolevinter. De nye elever, 60 ialt, er ved at indrette sig på skolen. Sammen med dem ankom der nye borde og stole i efterskolen. Det pyntede svært op. Der er endnu mere knebent med plads, end da I var her. For at få børneskolen syvklasset har vi måttet indrette en del af elevværelserne til klasseværelser. Det gælder således for altanværelserne, også kaldet »De gamles hjem« og »Officersmessen«, samt »Fredensborg« og »Sorgenfri«. Frk. Espensen har fået sig en rigtig ønskelejlighed ude i byen, og det er meningen, at også hendes gamle lejlighed skal inddrages til klasseværelser. I vinter bor der 9 drenge.

Ja, så har jeg vist sluttet den runde ring og fortalt jer lidt om, hvordan vi har haft det her på skolen i det forløbne år. Og så vil jeg slutte med mange hilsener og ønsket om en glædelig jul fra min mand, Elisabeth og jeres

Marie Olsen.

Efterskolen 1951—52.

Elise Andersen, Fredensvej, Glamsbjerg.
Erna Andersen, Stentoft, Knarreborg.
Grethe Andersen, Koppenbjerg, Flemløse.
Lillian Andersen, Søndergade 19, Glamsbjerg.
Lis Andersen, Skolevej 1, Glamsbjerg.
Anne-Marie Balle, »Fredsholm«, Bække St.
Karen Margrethe Benediktsson, Aborg, Assens.
Erik Christensen, Hølevad, Assens.
Hansine Christensen, Banchøj, Naarup.
Jørgen Eskildsen, Kærby, Asperup.
Tove Frankov-Petersen, Høng, Glamsbjerg.
Edvard Hansen, Gamby.
Ingvard Hansen, Høed, Flemløse.
Jens Hansen, Aarø, Aarøsund.
Jens Mygind Hansen, Helnæs, Ebberup.
Hans Heidtmann, Naarup.
Poul Hillbrandt, Gummerup, Glamsbjerg.
Tove Hjørne, Nørrefarimagsgade 48³ tv., København K.
Anne Birthe Hørsdal, Dærupvej 1, Glamsbjerg.
Bent Holmegaard Jensen, Strandby, Haarby.
Merete Jensen, Kassefabrikken, Glamsbjerg.
Chresten Jørgensen, »Lærkedal«, Nr. Broby.
Marie Riber Jørgensen, Hinballegaard, Asperup.
Kresten Kirkegaard, Søndermark, Vester Skerninge.
Ejner Larsen, Naarup.
Emil Larsen, Mellemlund pr. Holmstrup.
Inge Elise Larsen, Mellemlund pr. Holmstrup.
Ingrid Larsen, Flemløse.
Knud Larsen, Præsteskov, Nr. Broby.
Arthur Larsen, Naarup.
Helge Madsen, Søndermark, Vester Skerninge.
Inge Heedegaard Madsen, Asperup.
Minna Madsen, Agernæs Møllegaard, Otterup.
Finn Meyer, Gummerup, Glamsbjerg.
Ellen Mortensen, Sønderby, Ebberup.
Else Mølgaard-Hansen, »Virkelyst«, Glamsdalen, Glamsbjerg.
Mogens Bang Møllegaard, Karup, Assens.
Dagmar Nielsen, Kivsmose, Knarreborg.
Else Marie Nielsen, Killehave, Veflinge.
Kristian Nielsen, Bodebjerggaard, Glamsbjerg.
Viggo Nielsen, Øksnebjerg, Assens.
Grethe Pedersen, Solvang, Braaby.

Ingrid Pedersen, Bukkerup, Glamsbjerg.
 Inge Poulsen, Køng, Glamsbjerg.
 Bent Rasmussen, Maskinfabrikken, Glamsdalen, Glamsbjerg.
 Inge Rasmussen, Højbjerg, Glamsbjerg.
 Lillian Rasmussen, København.
 Carl Sørensen, Grimsmose, Charløse, Assens.
 Per Thomsen, Nyborg.

Eksamensholdet 1952.

Aage Nissen Andersen, Stadionvej 48, Odense.
 Tove Lilly Andersen, Middelfartvej 136, Odense.
 Sigrid Falkesgaard, Skovkrogen, Haarby.
 Astrid Hansen, Skovkrogen, Haarby.
 Henning Møller Hansen, Haarby.
 Karen Ruegaard Hansen, Flemløse.
 Kjeld Hansen, Ulkebøl, Sønderborg.
 Leif Voigt Hansen, Knarreborg.
 Arne Henriksen, Taarup Damgaard, Gelsted.
 Erik Hestholm, Hestholmgaard, Assens.
 Aase Jakobsen, Glamsdalen 42, Glamsbjerg.
 Henning Jensen, Carl Lundsvej 20, Odense.
 Ove Rudolf Jensen, Helnæs, Ebberup.
 Henning Jørgensen, Glamsdalen 3, Glamsbjerg.
 Preben Berg Kristensen, Ellehavegaard, Jordløse.
 Peer Lynggaard Larsen, Vester Skerninge.
 Ingrid Lægteskov, Brunshuse, Ebberup.
 Hans Peter Nielsen, Alenbæk, Glamsbjerg.
 Karla Nielsen, Ravnebjerg pr. Holmstrup.
 Karsten Haubjerg Nielsen, Skovsende, Sdr. Omme.
 Nils Olav Olsen, Friskolen, Glamsbjerg.
 Sara Thure, Friskolen, Gylling.

Efterskolen 1951—52.

Regnskab for året 1951—52.

	Indtægt		Udgift	
	Kr.	Øre	Kr.	Øre
Overført fra 1950—51	741	39		
Medlemsbidrag	1927	80		
Indvundne renter	11	31		
Porto			361	10
Portogodtgørelse	285	40		
Elevmødet	653	00	622	25
Årsskriftet			1705	49
Forskelligt			28	50
Ialt....	3618	90	2717	34
Girobeholdning			427	88
Bankbeholdning			473	68
Balance....	3618	90	3618	90

Ovenstående regnskab er gennemset og intet fundet at bemærke.

Glamsbjerg, d. 18. november 1952.

Aksel Larsen.

Marie Hansen.

*Vi ønsker gamle og nuværende elever en god jul
og et godt nytår.*

Marie Espensen. Kirsten Mogensen. Marie Bolet.

Asta og Ejnar Sørensen. Harald Kærsholm.

Jørgen Jakobsen. Else og Carl Vejen.

Kathrine Rasmussen. Anna Skriver. Karen Nielsen.

Anni og Niels Klottrup. Marie og Gunnar Olsen.

Bestyrelsen for elevforeningen.

Lærer Gunner Planck, Jernbanevej 25, Give (formand).

Jørgen Larsen, »Næsgaard«, Sandager, Assens.

Randi Andersen, Glansbjerg.

Lise Eg Larsen, Blangstedgaardsvej 104, Odense.

Tage Grønfeldt Nielsen, Gedved Seminarium.

Husk elevmødet lørdag d. 27. og søndag d. 28. juni.

(Bemærk datoerne.)

